

Op zoek naar het juiste participatieniveau

De (vernieuwde) participatieladder

De participatieladder is er om tot het best passende niveau van participatie te komen. Met de ladder stem je de communicatie- en participatiemiddelen af op het doel en de ruimte voor de participatie. Zo zorg je dat alles op elkaar aansluit!

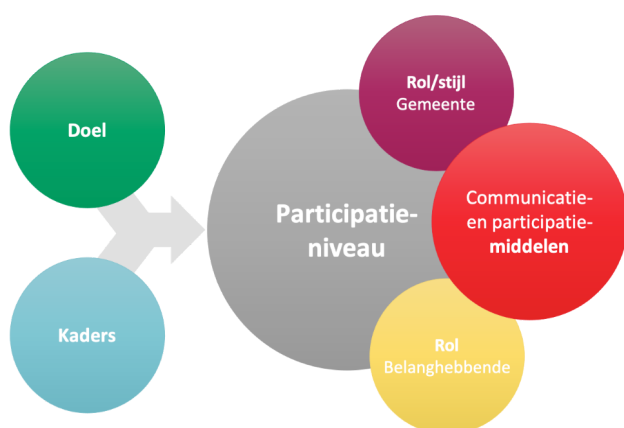
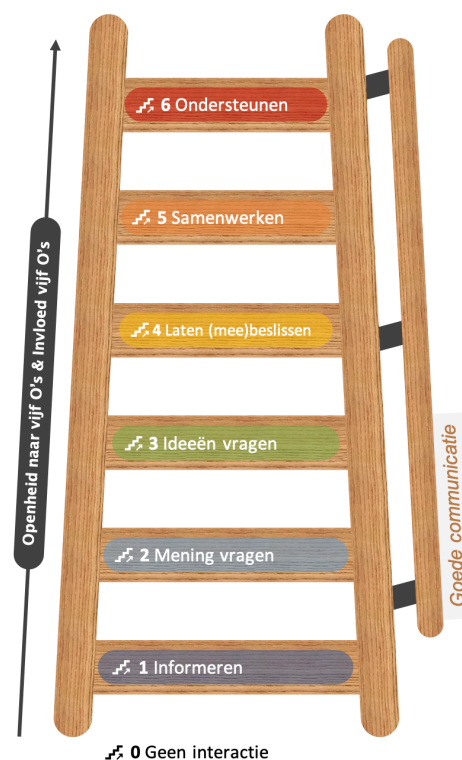
Wat is de participatieladder?

Er zijn enorm veel vormen van participatie en bijbehorende rollen en middelen. De participatieladder helpt om hier op een duidelijke manier over na te denken. De ladder onderscheidt zes niveaus van participatie. Bij ieder niveau horen eigen vormen om het proces in te richten. Ook hebben de betrokkenen bij ieder niveau een andere rol.

Je kunt participatievormen op een soort 'ladder' plaatsen. Hoe hoger je op de ladder komt, hoe meer invloed de belanghebbenden hebben. Ook neemt de openheid over het beleid toe. Zo krijgen belanghebbenden op trede 1 alleen maar informatie over de uitkomst. Helemaal bovenop de ladder (trede 5 en trede 6) zijn de belanghebbenden juist tijdens het hele proces betrokken.

Maar: hoger is niet per se beter! Het gaat erom dat je **het best passende niveau** kiest voor het doel. De ambitie is natuurlijk wel om zoveel mogelijk zeggenschap te geven aan inwoners.

Ten slotte zie je dat de ladder een leuning heeft met daarop 'goede communicatie'. Goede communicatie is op ieder niveau van participatie noodzakelijk. Aandacht voor een goede communicatie zorgt voor houvast op iedere trede (en het zorgt dat je niet van de ladder af valt!).

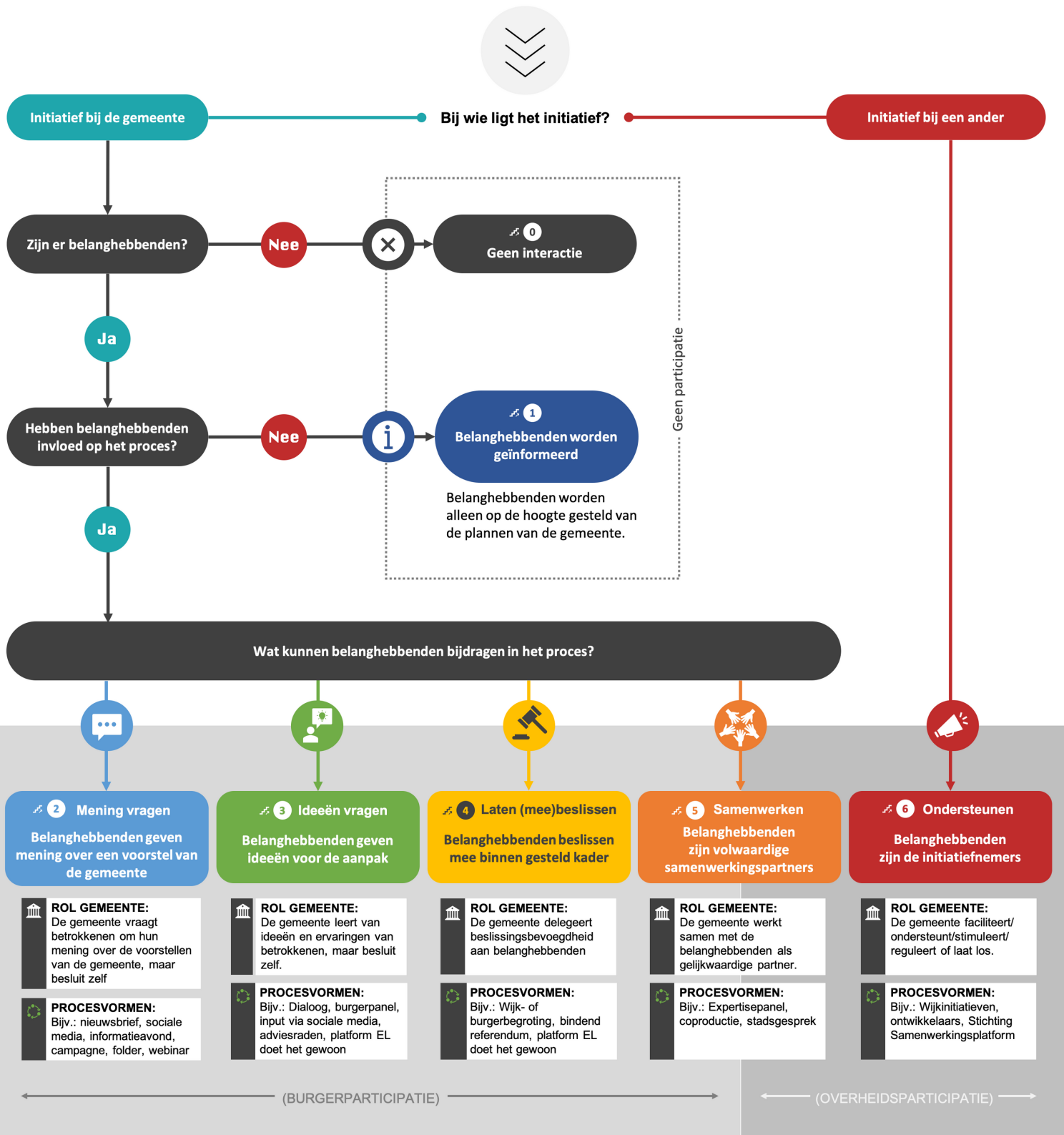
Alles op elkaar afstemmen

Als het doel van de participatie helder is, kun je kijken welk participatieniveau daar het beste bijpast. Hiervoor kun je het beslisschema op pagina 3 gebruiken. Ook is het belangrijk dat je de eventuele kaders hierin meeneemt. Misschien is niet ieder niveau daardoor mogelijk.

Als je het juiste participatieniveau hebt bepaald, kun je zien wat dat betekent voor de rol van de belanghebbenden en de rol van de gemeente. Ook zie je welke communicatie- en participatiemiddelen je kunt inzetten. Hierdoor sluit alles logisch op elkaar aan!

Beslisschema participatieniveau

Hieronder vind je een beslisschema om te kijken welk participatieniveau geschikt is voor het participatieproces. Toelichting bij de verschillende niveaus/treden vind je op de volgende pagina's.

2 Mening vragen
Belanghebbenden geven mening over een voorstel van de gemeente

ROL GEMEENTE:
De gemeente vraagt betrokkenen om hun mening over de voorstellen van de gemeente, maar besluit zelf

PROCESVORMEN:
Bijv.: nieuwsbrief, sociale media, informatieavond, campagne, folder, webinar

3 Ideeën vragen
Belanghebbenden geven ideeën voor de aanpak

ROL GEMEENTE:
De gemeente leert van ideeën en ervaringen van betrokkenen, maar besluit zelf.

PROCESVORMEN:
Bijv.: Dialoog, burgerpanel, input via sociale media, adviesraden, platform EL doet het gewoon

4 Laten (mee)beslissen
Belanghebbenden beslissen mee binnen gesteld kader

ROL GEMEENTE:
De gemeente delegeert beslissingsbevoegdheid aan belanghebbenden

PROCESVORMEN:
Bijv.: Wijk- of burgerbegroting, bindend referendum, platform EL doet het gewoon

5 Samenwerken
Belanghebbenden zijn volwaardige samenwerkingspartners

ROL GEMEENTE:
De gemeente werkt samen met de belanghebbenden als gelijkwaardige partner.

PROCESVORMEN:
Bijv.: Expertisepanel, coproductie, stadsgesprek

6 Ondersteunen
Belanghebbenden zijn de initiatiefnemers

ROL GEMEENTE:
De gemeente faciliteert/ ondersteunt/stimuleert/ reguleert of laat los.

PROCESVORMEN:
Bijv.: Wijkinitiatieven, ontwikkelaars, Stichting Samenwerkingsplatform

(BURGERPARTICIPATIE)

(OVERHEIDSPARTICIPATIE)

Trede 1: Belanghebbenden worden geïnformeerd (Geen participatie)

Doel: informeren van betrokkenen

Belanghebbenden worden alleen op de hoogte gebracht van het beleid of plan, maar hebben verder geen invloed. Zorg dat je hier ook helder over communiceert, zodat niet de verwachting ontstaat dat de plannen nog veranderd kunnen worden. Je kunt verschillende communicatievormen inzetten. Stem deze af op de doelgroep(en).

Communicatievormen: nieuwsbrief, bericht op sociale media, informatieavond, campagne, folder, webinar

Rol gemeente: de gemeente informeert

Rol betrokkenen: betrokkenen worden geïnformeerd

Inspiratie: Informatie per brief

Omwonenden ontvangen een brief met de mededeling dat een versleten bruggetje over een sloot in wijk Sanderbanken wordt weggehaald. Geen vervanging i.v.m. kosten en er is een alternatief dichtbij in de buurt. Brief bevat info over de reden en de week waarin de gemeente het bruggetje weghaalt.

Tip: maak gebruik van de schrijfwijzer - en gebruik heldere taal!

Trede 2: Belanghebbenden geven mening over voorstellen van de gemeente Soms ook genoemd: raadplegen/adviseur eindspraak/consulteren

Doel: mening vragen van belanghebbenden

Belanghebbenden wordt *aan het eind* van het proces gevraagd wat zij vinden van een voorstel van de gemeente voor het beleid of plan. Zij geven hun mening over welke (beleids-)optie voor hen de voorkeur heeft of over welke consequenties zij zien bij het voorstel. Vaak is dit een antwoord op een gesloten vraagstelling. De uitkomst van de raadpleging is niet bindend.

Procesvormen: enquête, burgerpanel, raadplegend referendum, focusgroep, inspraak, platform Etten-Leur doet het gewoon

Rol gemeente: de gemeente vraagt betrokkenen om hun mening over de voorstellen van gemeente

Rol betrokkenen: betrokkenen geven hun mening over de voorstellen van de gemeente

Inspiratie: Bewonersavond

De gemeente komt met de 'gemeentekeet' op een avond naar bewoners van de Cornelisstraat/P.A. Damenstraat. Bewoners bekijken het conceptontwerp. Tijdens de georganiseerde avond gaan de bewoners in gesprek met de projectleider, wijkmanager en met elkaar. Naar aanleiding van deze avond worden parkeermogelijkheden en groen (binnen de mogelijkheden) aangepast.

Trede 3: Belanghebbenden denken mee over aanpak of inhoud Soms ook genoemd: adviseren/adviseur beginspraak/meedenken

Doel: Leren van - en raadplegen van belanghebbenden

Belanghebbenden worden *in een vroeg stadium* betrokken bij het maken van het beleid of plan. Ze kunnen meedenken over welke opties er zijn voor het beleid en leveren hier zelf ideeën voor. De gemeente wil vooral leren van de belanghebbenden. Zij weten bijvoorbeeld meer van een thema af. Zo kan de gemeente bouwen op de ideeën die er al in de samenleving zijn.

De vraagstelling is - anders dan bij trede 2 - open. Uiteindelijk bepaalt de gemeente welke oplossing/richting wordt gekozen.

Procesvormen: dialoog, burgerpanel, input via sociale media, adviesraden, wijkplatform, platform Etten-Leur doet het gewoon

Rol gemeente: leren van ideeën en ervaringen betrokkenen

Rol betrokkenen: meedenken en adviseren

Inspiratie: Speelplannen

Een klankbordgroep van kinderen en volwassenen adviseert de gemeente over de inrichting van de speelplekken in de wijk. Zij worden aan het begin van het proces gevraagd naar wat zij zouden willen. Dit vormt het uitgangspunt voor het beleid van de gemeente.

Inspiratie: Financiële Opgave

Tijdens de financiële opgave konden inwoners via het burgerpanel, dialoogavonden, het platform 'Etten-Leur doet 't gewoon' en sociale media aangeven wat zij belangrijk vinden in de gemeente. Ook konden zij ideeën voor besparingen aanleveren. Deze ideeën kon de gemeente vervolgens gebruiken bij het zoeken naar besparingen.

Trede 4: **Belanghebbenden beslissen mee binnen een gesteld kader**

Doel: betrokkenen zelf een laten (mee)beslissen

Belanghebbenden beslissen (mee) over het beleid. De gemeente geeft belanghebbende ruimte om zelf (bindende) beslissingen te nemen. Wel stelt de gemeente de kaders waarbinnen besloten mag worden. Delegeren houdt in dat de gemeente zich houdt aan de uitkomst. Ook houdt dit in dat belanghebbenden verantwoording over de keuzes afleggen, zodat controle mogelijk blijft.

Procesvormen: Wijkbegroting, burgerbegroting, bindend referendum

Rol gemeente: delegeren

Rol betrokkenen: (mee)beslissen

Inspiratie: **Wijk & Idee**

De gemeente stelde geld beschikbaar voor ideeën die de wijk leuker, mooier of veiliger zouden maken. De wijk besloot zelf welk idee uitgevoerd zou worden.

Trede 5: **Belanghebbenden zijn gelijkwaardige samenwerkingspartner** Soms ook genoemd: co-produceren

Doel: Gelijkwaardige samenwerking

Inwoners/participanten werken als gelijkwaardige partner samen met de gemeente. Samen bepalen ze de agenda, zoeken ze oplossingen en besluiten ze over de aanpak.

Procesvormen: co-productie, expertisepanel, stadsgesprek

Rol gemeente: gelijkwaardige samenwerkingspartner

Rol betrokkenen: gelijkwaardige samenwerkingspartner

Inspiratie: **Project De Nieuwe winkelstraat.**

We werken samen met ondernemers en (vastgoed-) eigenaren aan het plan voor het centrumgebied. het doel is een gevarieerd aanbod door inzet van gezamenlijke acties.

Trede 6: **Belanghebbenden nemen het initiatief** (overheidsparticipatie)

Doel: Ondersteunen/faciliteren/adviseren

Belanghebbenden nemen zelf het initiatief, zijn eigenaar van het proces en daarmee ook eindverantwoordelijk. De gemeente ondersteunt de initiatiefnemer als dat nodig is. Ook kan de gemeente kiezen om te reguleren of zelfs helemaal los te laten.

Hier is de gemeente eigenlijk 'de participant' en is er dus sprake van overheidsparticipatie.

Procesvormen: Wijkinitiatieven, ontwikkelaars, Stichting Samenwerkingsplatform, DuurSaam Etten-Leur

Rol gemeente: ondersteunen/stimuleren/reguleren/loslaten

Rol betrokkenen: Initiatief nemen

Inspiratie: **Samentuin van Gogh**

Een braakliggend stukje grond leidde tot een initiatief van Kees Naalden (inwoner met groene vingers) om een tuin in te richten. Amarant stelde de grond ter beschikking en Kees zorgt samen met vrijwilligers en met schoolkinderen dat de tuin volop gebruikt wordt.

Andere inspiratie:
Experimenten Omgevingswet

Verder handig om te weten:

- **Ben helder over de rol en invloed van belanghebbenden**
Als je gekozen hebt voor een participatievorm is het belangrijk om daar helder over te communiceren. Noem een informatieavond (trede 1) dan ook geen 'inspraakavond' als het plan al vaststaat. Die naam past eerder bij trede 2 of trede 3. Communiceer dus helder over de rol en invloed die belanghebbenden hebben in het proces.
- **Als je meerdere doelen hebt voor de participatie, kan het niveau per doel anders zijn**
Als je zowel het doel hebt om te leren van de betrokkenen, maar ook bewustwording wilt laten ontstaan passen daar bijvoorbeeld twee niveaus van participatie bij: (trede 3) ideeën vragen en (trede 1) informeren.
- **De participatievorm kan ook verschillen per fase waar het project zich in bevindt**
Het kan zijn dat inwoners meedenken in het opstellen van de aanpak, maar dat ze geen rol spelen in de uitvoering. Je hoeft dus niet één niveau te kiezen voor alle fases van plan/beleid.
- **Het niveau kan ook verschillen per doelgroep**
Ook kan het zijn dat dit verschilt per doelgroep. Je zou een groep kunnen laten (mee)beslissen (trede 4) en een andere groep alleen kunnen informeren (trede 1).